

De jongen die Kraai wordt genoemd

‘Dus het geld heb je nu zo’n beetje bij elkaar?’ vraagt de jongen die Kraai wordt genoemd. Hij praat een beetje sloom, net als altijd. Alsof hij net ontwaakt is uit een diepe slaap en zijn mondspieren nog te loom en te zwaar zijn om naar behoren te functioneren. Maar dat is alleen maar schijn. In werkelijkheid is hij klaarwakker. Net als altijd.

Ik knik.

‘Hoeveel?’

Ik tel het in gedachten allemaal nog eens bij elkaar voor ik antwoord. ‘Ongeveer vierhonderdduizend yen in contanten. Plus een kleine bankrekening waar ik met mijn spaarpas bij kan. Dat is natuurlijk niet genoeg, maar *voorlopig* denk ik dat ik er wel mee toekom.’

‘Geen slecht resultaat,’ zegt de jongen die Kraai wordt genoemd. ‘*Voorlopig* tenminste.’

Ik knik.

‘Maar volgens mij heb je die centen niet vorig jaar van de kerstman gekregen,’ zegt hij.

‘Nee,’ zeg ik.

De jongen die Kraai wordt genoemd kijkt om zich heen, zijn lippen ironisch gekruld. ‘Volgens mij komen ze hier niet zo ver vandaan. Uit een zeker iemands bureaula misschien. Heb ik gelijk?’

Daarop geef ik geen antwoord. Natuurlijk heeft hij al die tijd geweten waar dat geld vandaan komt; daar hoefde hij niet zulke omzichtige vragen voor te stellen. Dat doet hij alleen om de spot met me te drijven.

‘Nou ja, ook goed,’ zegt de jongen die Kraai wordt genoemd. ‘Jij hebt geld nodig. Dringend. Dus dan vind je het. Je leent het, met of zonder permissie. Je steelt het... Het doet er allemaal niet toe; het is toch maar van je vader. Met dit bedrag ben je *voorlopig* uit de problemen. Maar wanneer die vierhonderdduizend yen op zijn, wat doe je dan? Bankbiljetten zijn geen paddestoelen: ze schieten echt niet vanzelf uit de grond. Je moet eten, je moet slapen – die centen raken een keer op.’

‘Wie dan leeft, wie dan zorgt,’ zeg ik.

‘*Wie dan leeft, wie dan zorgt*,’ bouwt hij me na, op een manier alsof hij mijn woorden op de palm van zijn hand weegt.

Ik knik.

‘Ben je soms van plan om werk te zoeken?’

‘Zoiets,’ zeg ik.

De jongen die Kraai wordt genoemd schudt zijn hoofd. ‘Jij moet nog veel van de wereld leren. Wat voor werk dacht jij dat een jongetje van vijftien kan vinden, ergens ver weg waar hij nooit eerder is geweest? Je bent nog niet eens van school af! Wie geeft er iemand als jou een baan?’

Ik voel dat ik rood word. Ik bloos ook altijd meteen.

‘Nou ja, dat doet er allemaal niet toe,’ zegt de jongen die Kraai wordt genoemd. ‘Je bent nog niet eens begonnen, dus we schieten er niks mee op als we alles nu al van de donkere kant gaan bekijken. Je besluit staat vast, nu hoeft je het alleen maar ten uitvoer te brengen. Het is per slot van rekening jouw leven. Als puntje bij paaltje komt, moet je gewoon doen wat je zelf het best vindt.’

Precies. Het is per slot van rekening mijn leven.

‘Maar als jij niet heel gauw een hele hoop *tougher* wordt, red je het van zijn leven niet.’

‘Ik doe anders mijn best,’ zeg ik.

‘Dat is waar,’ zegt de jongen die Kraai wordt genoemd. ‘Je bent de afgelopen paar jaar een heel stuk sterker geworden. Dat moet ik toegeven. Daar kom ik niet onderuit.’

Ik knik.

‘Maar hoe je het ook bekijkt,’ zegt de jongen die Kraai wordt genoemd, ‘je bent nog maar vijftien. Je komt maar pas kijken, en dat

is nog zacht uitgedrukt. De wereld is vol dingen waar jij geen weet van hebt. Waar je je zelfs geen voorstelling van kunt maken.'

We zitten zoals altijd naast elkaar op de oude leren bank in mijn vaders werkkamer. De jongen die Kraai wordt genoemd zit daar graag. Hij houdt erg van al de mooie spullen die daar staan. Zo speelt hij nu met een glazen presse-papier in de vorm van een bij. Maar als mijn vader thuis is, blijft hij wel uit de buurt. Zeker weten.

'Maar wat er ook gebeurt,' zeg ik, 'ik móét hier weg. Ik ga nu niet meer van gedachten veranderen.'

'Nee,' beaamt de jongen die Kraai wordt genoemd. Hij zet de presse-papier terug op tafel en vouwt zijn handen achter zijn hoofd. 'Maar dat wil niet zeggen dat daarmee alle problemen uit de wereld zijn. Ik wil geen domper op je vreugde zetten, hoor, maar ik zou er niet te hard op rekenen dat je hier ook inderdaad vandaan komt. Al loop je nog zo ver weg. Want volgens mij heeft afstand daar niet veel mee te maken.'

Ik denk nog eens na over afstanden. De jongen die Kraai wordt genoemd zucht diep en drukt met zijn vingertoppen zijn oogleden dicht. Dan praat hij tegen me vanuit de duisternis.

'Zullen we dat spelletje weer eens spelen?' vraagt hij.

'Mij best,' zeg ik. Ik sluit mijn ogen op dezelfde manier en haal kalm een keer diep adem.

'Klaar?' zegt hij. 'Goed. Je moet aan een heel, heel zware zandstorm denken. De rest vergeet je gewoon. Denk alleen aan die zandstorm.'

Ik doe wat hij zegt en denk aan een heel, heel zware zandstorm. De rest vergeet ik. Ik vergeet zelfs dat ik ik ben. Ik maak mezelf helemaal leeg. Dan komen er allerlei *dingen* naar boven drijven – dingen die ik deel met de jongen naast me op de oude leren bank in mijn vaders werkkamer. Net als altijd.

'Soms heeft het noodlot veel weg van een lokale zandstorm die almaar van richting verandert,' begint de jongen die Kraai wordt genoemd.

Soms heeft het noodlot veel weg van een lokale zandstorm die almaar van richting verandert. Je doet een stap opzij om hem te ontwijken. Maar dan gaat de zandstorm ook opzij, in dezelfde richting als jij. Je gaat dus nóg eens opzij – en de zandstorm ook, weer in dezelfde richting als jij. En dat herhaalt zich keer op keer, als een danse macabre met de Dood voor de dageraad. Die zandstorm is namelijk niet zomaar even uit de verte aan komen waaien. Nee, die zandstorm ben jij. Iets binnen in jezelf. Het enige wat je kunt doen is eraan toegeven: stap recht die storm in, dek je ogen en oren goed af, zodat er geen zand in komt, en baan je er voetje voor voetje een weg dwars doorheen. Misschien is daar zon, maan noch richting; misschien bestaat er zelfs geen normaal soort tijd. Er is alleen zand, hemelhoog opwervelend zand, wit als verpulverd gebeente. Probeer je zo'n zandstorm voor te stellen.

Ik stel me zo'n zandstorm voor. Een witte wervelwind, recht omhoog, als een dikke kabel die tot aan de hemel reikt. Ik knijp mijn ogen stijf dicht en druk mijn handen over mijn oren om te voorkomen dat het fijne zand mijn lichaam binnendringt. De zandstorm komt razendsnel dichterbij, recht op me af. Ik voel de wind al van verre op mijn huid. Hij lijkt me werkelijk op te zullen slokken.

Dan legt de jongen die Kraai wordt genoemd zijn hand zachtjes op mijn schouder, en de storm verdwijnt. Maar ik doe mijn ogen niet open.

'Van nu af aan moet jij de *toughste* vijftienjarige van de hele wereld worden. Wat er ook gebeurt. Anders red je het van z'n levensdagen niet. En om dat te kunnen doen, moet je eerst leren wat het betekent om echt tough te zijn. Heb je dat begrepen?'

Ik zeg niets. Ik bedenk alleen hoe fijn het zou zijn om stilletjes in te slapen, zo met zijn hand op mijn schouder. Ik hoor het zachte fladderen van vleugels.

'Jij wordt de *toughste* vijftienjarige van de hele wereld,' herhaalt de jongen die Kraai wordt genoemd in mijn slaperige oren. Alsof hij de woorden in donkerblauwe letters op mijn hart tatoeëert.

En je zult je erdoorheen banen, door die loeiende, metafysische, abstracte zandstorm. Dat spreekt vanzelf. Maar vergis je niet: hij mag dan metafysisch en abstract zijn, maar hij snijdt door vlees als duizend vlijmscherpe scheermessen. Talloze mensen zullen er hun bloed in vergieten – jij ook. Heet, rood bloed. Je zult dat bloed in je handen opvangen. Jouw bloed, en het bloed van al die anderen.

En wanneer de storm is uitgewoed, begrijp je zelf niet goed hoe je erin bent geslaagd om erdoorheen te lopen zonder je leven erbij in te schieten. Je weet niet eens zeker of hij wel echt is gaan liggen. Eén ding staat echter vast: wanneer je eruit komt, ben je niet dezelfde meer als toen je erin stapte. Want dat is de betekenis van de zandstorm.

Op mijn vijftiende verjaardag zou ik van huis weglopen, naar een verre, vreemde stad, en gaan wonen in een hoek van een kleine bibliotheek.

Als ik dat allemaal in de juiste volgorde uit de doeken ga doen, heb ik waarschijnlijk een dikke week werk. Ik stip dus alleen even de hoofdpunten aan, en dan komt het ongeveer hierop neer: op mijn vijftiende verjaardag zou ik van huis weglopen, naar een verre, vreemde stad, en gaan wonen in een hoek van een kleine bibliotheek.

Het klinkt misschien als een sprookje. Maar een sprookje is het niet. Wat de betekenis ervan verder ook mag zijn.

1

Geld is niet het enige dat ik uit mijn vaders werkkamer meeneem wanneer ik van huis wegloop. Een kleine oude gouden aansteker (ik vind de vormgeving zo mooi, en ook de zwaarte ervan) en een knipmes met een vlijmscherp lemmet van zeker twaalf centimeter lang. Het is om herten mee te villen, en het rust zwaar en massief in de palm van mijn hand. Zeker een souvenir van een van zijn reizen naar het buitenland. In een bureaula vind ik een sterke zaklantaarn – meenemen. Een Revo-zonnebril met hemelsblauwe glazen om mijn leeftijd te verdoezelen? Absoluut noodzakelijk.

Een Sea-Dweller Oyster Rolex. Mijn vader is er erg aan gehecht, en ik sta even te aarzelen of ik hem ook mee zal nemen, maar uiteindelijk zie ik daar maar van af. Ik voel me sterk aangetrokken door de functionele schoonheid van het horloge, maar zoiets duurs loopt beslist in de gaten, en dat wil ik ten koste van alles vermijden. Aan mijn plastic Casio met stopwatch en wekkerfunctie heb ik waarschijnlijk net zoveel – meer zelfs misschien. Met enige spijt leg ik de Rolex weer terug in de la.

Verder nog een foto uit mijn kinderjaren, van mij en mijn zus. Ook die vind ik in een bureaula, heel diep achterin. Mijn zus en ik zijn ergens op een strand en lachen vrolijk. Mijn zus kijkt van de camera weg, zodat de helft van haar gezicht in schaduwen is gehuld. Zo ziet ze eruit alsof de ene helft van haar glimlach ontbreekt. Haar gezicht heeft nu een dubbele betekenis, zoals bij die Griekse maskers in een van mijn schoolboeken. Licht en schaduw. Hoop en wanhoop. Lachen en huilen. Vertrouwen en eenzaamheid. Ik daarentegen kijk recht naar de camera, volkomen onge-

dwongen. Behalve wij tweeën is er op het strand geen mens te be-
kennen. We hebben allebei een zwempak aan – mijn zus een rood
eendelig geval met een bloemetjespatroon, ik een gènant flodde-
rig blauw broekje. Ik heb iets in mijn hand. Het ziet eruit als een
plastic stok. Een wit schuimend golfje kabbelt om mijn voeten.

Wie zou dat kiekje hebben genomen? Wanneer? En waar? Waar-
om staat mijn gezicht zo vrolijk? Hoe is het in godsnaam mogelijk
dat ik zo vrolijk kan kijken? Waarom heeft mijn vader alleen deze
foto gehouden? Het is allemaal heel mysterieus. Ik ben een jaar of
drie, en mijn zus ongeveer negen. Hadden we werkelijk zo'n hech-
te band met elkaar? Ik kan me absoluut niet herinneren dat wij
als gezin ooit een uitstapje naar zee hebben gemaakt. Ik kan me
niet herinneren dat we óóit *ergens* heen zijn gegaan! In elk geval,
ik peins er niet over om dit oude kiekje in het bezit van mijn vader
te laten. Ik stop het in mijn portemonnee. Foto's van mijn moeder
vind ik niet. Die heeft mijn vader allemaal weggegooid, zonder er
één over te laten.

Na enig nadenken besluit ik mijn vaders mobieltje mee te ne-
men. Als hij merkt dat het verdwenen is, zal hij wel naar de tele-
foonmaatschappij bellen om het abonnement op te zeggen en dan
heb ik er niets meer aan, maar toch stop ik het in mijn rugzak,
net als de adapter om de batterij op te laden. Het weegt toch bijna
niets. Als ik merk dat het niet meer werkt, kan ik het altijd nog
weggooien.

Ik doe alleen het absoluut noodzakelijke in mijn rugzak. Kleren
uitkiezen is het moeilijkst. Hoeveel ondergoed zou ik nodig heb-
ben? En sweaters en shirts? Hoeveel broeken? Handschoenen,
sjaal, korte broek, jas? Als je daar eenmaal over gaat zitten denken,
is het eind zoek. Eén ding staat echter als een paal boven water: ik
wil niet door een wildvreemde streek zwerven met kilo's bagage
op mijn rug en een uiterlijk dat zegt: 'Hé jongens, ik ben van huis
weggelopen!' Zoiets loopt onmiddellijk in de gaten. En voor ik het
weet heeft de politie me opgepikt en ben ik weer thuis. Als ik niet
eerst in handen van de onderwereld val.

Dan ga ik ergens naartoe waar het niet koud is. Dat is de conclu-

sie die ik bereik. Kinderachtig eenvoudig! Ik zoek gewoon de zon op! Een jas heb ik dan niet nodig, en handschoenen al evenmin. Als ik me geen zorgen hoeft te maken over de kou, kom ik met de halve hoeveelheid kleding toe. Ik zoek dunne kleren uit – die nemen weinig plaats in en zijn na het wassen gauw droog –, vouw ze zo klein mogelijk op en prop ze in de rugzak. Wat heb ik nog meer nodig? Een drieseizoenenslaapzak – daar kun je de lucht goed uit persen om hem lekker stijf op te rollen. Wat verder? Een paar eenvoudige toiletartikelen, een poncho voor als het regent, een blocnote en een balpen, een Sony MD Walkman waarmee ik ook kan opnemen, een stuk of tien md's (want zonder muziek gaat het nu eenmaal niet), een paar oplaadbare batterijtjes – en dat is het wel zo'n beetje. Kookgerei neem ik niet mee; dat is te zwaar en neemt te veel plaats in beslag. Eten kan ik altijd in een gemakswinkel kopen. Het duurt een hele tijd voor ik die lange lijst heb ingekort. Ik voeg er van alles aan toe en schrap het weer net zo snel. En dan schrijf ik er weer wat bij, alleen om er een streep door te zetten.

Mijn vijftiende verjaardag leek me het meest geschikte moment om van huis weg te lopen. Eerder was te vroeg, en later – dan was het waarschijnlijk te laat geweest.

De twee jaar die ik op de middelbare school had doorgebracht, had ik me erop geconcentreerd mijn lichaam te harden. Sinds de eerste of tweede klas van de lagere school zat ik op judoles, en daar was ik op de middelbare school in zekere mate mee doorgegaan. Maar op school sloot ik me bij geen enkele sportclub aan. Als ik even tijd had, rende ik in mijn eentje rondjes om het sportveld of trok baantjes in het zwembad, of ik ging naar de openbare sportschool om op de toestellen mijn spieren te stalen. De jonge instructeurs daar leerden me gratis buig- en strekoefeningen, en lieten me zien hoe ik de toestellen diende te gebruiken. Hoe ik zo efficiënt mogelijk de spieren over mijn hele lichaam sterker kon maken. Welke spieren in het dagelijks leven werden gebruikt, en welke spieren je alleen op de toestellen kon ontwikkelen. De fijnere kneepjes van het bankdrukken brachten ze me ook bij. Gelukkig ben ik altijd al vrij lang geweest, en door al die dagelijkse li-

chaamsoefeningen zijn mijn schouders breder geworden en mijn borstkas dieper. Mensen die me niet kennen, zien me aan voor zeventien. En dat is maar goed ook, want als ik er op mijn vijftiende ook als vijftien had uitgezien, was de ellende niet te overzien geweest.

Afgezien van mijn gyminstructeurs en de hulp die om de andere dag bij ons het huishouden kwam doen, wisselde ik eigenlijk met niemand een woord. Op school sprak ik niet meer dan absoluut noodzakelijk, en mijn vader had ik al jaren vermeden. We woonden weliswaar onder hetzelfde dak, maar onze dagindeling was volkomen verschillend, en bovendien bracht mijn vader bijna de hele dag door in zijn atelier, en dat was hier een heel eind vandaan. Hoe minder we elkaar zagen, hoe liever het me was – dat zal intussen wel duidelijk zijn geworden.

Mijn school was hoofdzakelijk voor kinderen uit de hogere stand, maar accepteerde ook leerlingen die gewoon rijk waren. Tenzij je het heel dom aanpakte, ging je altijd automatisch over. Iedereen had mooie rechte rijen tanden en mooie schone uniformen, en iedereen kletste maar wat uit zijn nek. Natuurlijk liet iedereen me links liggen. Ik had een hoge muur om mezelf heen gebouwd, waar ik niemand binnenlaat, en ik pas wel goed op dat ik zelf niet naar buiten stap. Zo iemand kán gewoon niet populair zijn, zeg nou zelf. De anderen liepen met een zorgvuldige, zelfs behoedzame boog om me heen. Misschien hadden ze een hekel aan me, misschien waren ze wel bang van me. In elk geval bemoeide niemand zich met me, en dat beviel me best. Er waren namelijk tiggelingen die ik in mijn eentje moest doen. Tijdens de pauze ging ik altijd naar de bibliotheek, waar ik het ene boek na het andere verslond.

Maar tijdens de lessen lette ik altijd bijzonder goed op. Dat was iets dat de jongen die Kraai wordt genoemd me op het hart had gedrukt.

Okay, ik geef het toe: ik geloof niet dat al die theoretische en praktische kennis die ze je op de middelbare school bijbrengen in het dagelijkse leven nou zo nuttig is. Hoe kan het ook anders, met

zulke idioten als leraar? Maar één ding mag je nooit vergeten: jij wil van huis weglopen. En als dat je lukt, is de kans bijzonder klein dat je ooit van je leven weer naar school kunt. Dus of zo'n les je nou interesseert of niet, neem een voorbeeld aan vloeipapier en neem alles goed in je op. Later kun je altijd nog beslissen wat van pas komt en wat je weg kunt gooien.

Ik volgde dat advies op. (Dat deed ik trouwens bijna altijd.) Door me volledig te concentreren zoog ik elk woord dat de leraren ons vertelden net zo volledig op alsof mijn hersens een spons waren. Ik verwerkte alles bijna meteen en prentte het daarna goed in mijn geheugen. Op die manier was ik bij proefwerken regelmatig haantje de voorste, hoewel ik thuis nauwelijks een boek opendeed.

Mijn spieren werden zo hard als staal, en elke dag sprak ik minder. Ik deed mijn best mijn gevoelens niet in mijn gezichtsuitdrukking te laten blijken, tot mijn leraren en klasgenoten er niet langer van konden aflezen wat er in me omging. Nog even, en ik zou de harde volwassen maatschappij binnendringen, en om het daarin te kunnen redden, kon ik niet tough genoeg zijn.

Elke keer dat ik in de spiegel keek, stelde ik vast dat mijn ogen, met de kille glans die ze uitstraalden, meer op die van een hagedis waren gaan lijken. Mijn gezicht ging steeds harder en kouder staan. Ik kon me niet herinneren wanneer ik voor het laatst had gelachen, of zelfs geglimlacht – tegen anderen, en ook tegen mezelf.

Niet dat ik dit stille isolement altijd kon handhaven. Soms stortte de muur die ik dacht om me heen te hebben gebouwd opeens in elkaar. Niet zo vreselijk vaak weliswaar, maar toch, het gebeurde af en toe. Opeens, voor ik er erg in had, was de muur weg, en daar stond ik in al mijn naaktheid voor de hele wereld te kijk. Daar raakte ik altijd door van slag. *Ontzettend* van slag. En om het allemaal nog een beetje erger te maken was er de voorspelling. De voorspelling was er altijd, als een donkere poel water.

De voorspelling is er altijd, als een geheime, donkere poel water.

Normaal zie je het niet. Dan is het gezakt, naar een onbekende

plaats. Maar op een gegeven moment bruist het geluidloos op in een wrede vloedgolf die al je lichaamscellen vult met koud vocht. Je hapt naar lucht, je snakt naar adem. Je grijpt je vast aan een ventilatierooster onder het plafond en zuigt uit alle macht je longen vol met frisse buitenlucht. Maar de lucht die je binnenkrijgt is kurkdroog en brandt heet in je keel. Water en dorst, koude en hitte – elementen die tegenstrijdig dienen te zijn, staan je nu met vereende krachten naar het leven.

De wereld is zo groot, en toch zie je nergens een plek waar je terecht kunt – en een heel klein plekje zou al voldoende zijn. Je vraagt om een stem, maar je krijgt doodse stilte. Je verlangt naar stilte, maar je hoort onophoudelijk een stem – de stem van de voorspelling. En soms haalt die stem ergens in je hoofd een geheime schakelaar over.

Je hart is als een grote rivier die na lange regenval overstroomt. Alle vaste bakens zijn allang door de vloedgolf bedolven en meegesleurd, de duisternis in, maar de regen valt nog steeds bij bakken neer en geselt de rivier. Telkens als je zo'n overstroming op het nieuws ziet, denk je: ja, dat is het; dat is mijn hart!

Voor ik van huis wegloop, ga ik naar de badkamer, pak een stuk zeep, en was mijn handen en gezicht. Ik knip mijn nagels, maak mijn oren schoon, poets mijn tanden. Ik let niet op de tijd, ik maak alleen mijn lichaam zo schoon mogelijk. Er zijn momenten dat reinheid het allerbelangrijkste is dat er bestaat. Dan kijk ik in de spiegel boven de wastafel en bestudeer mijn gezicht. Dit is het gezicht dat ik van mijn vader en moeder heb geërfd – al kan ik me absoluut niet herinneren hoe mijn moeder eruitzag. Hoe goed ik er ook in ben geslaagd om de uitdrukking die ik daar zie te doden, hoe kundig ik het licht in mijn ogen ook heb gedooft, hoe sterk ik de spierbundels op mijn botten ook heb gemaakt, mijn gezicht veranderen kan ik niet. Hoe graag ik het ook zou willen, ik kan die twee dikke lange wenkbrauwen, die ik alleen maar van mijn vader kan hebben gekregen, niet uitplukken, en de diepe rimpels daartussenin al evenmin. Als ik dat zou willen, kan ik mijn vader best vermoorden (met de kracht die ik nu heb, zou dat niet eens zo

moelijk zijn). Ik kan mijn moeder voor altijd uit mijn gedachten bannen. Maar de genen verdrijven die ik van hen heb meegekregen – dat kan ik niet. Als ik dát zou willen, zou ik mezelf uit mijn eigen binnenste moeten verbannen.

En dan is de voorspelling er ook nog. Het is als een mechanisme ergens in me begraven.

Het is als een mechanisme ergens in je begraven.

Ik doe het licht uit en loop de badkamer uit.

Er heerst een zware, vochtige stilte in huis. Het is het fluisteren van mensen die niet bestaan, het ademen van doden. Ik kijk om me heen, blijf staan, haal diep adem. De klok wijst drie uur 's middags aan. De twee wijzers lijken ontzettend onverschillig. Maar al doen ze neutraal, aan mijn kant staan ze niet. Het is langzamerhand tijd om weg te gaan. Ik pak mijn rugzak en doe hem om. Dat heb ik vaak genoeg gedaan om te kijken hoe het aanvoelt, maar nu lijkt hij zwaarder dan anders.

Ik heb besloten naar Shikoku te gaan. Daar heb ik geen bepaalde reden voor. Ik ben niet met Shikoku getrouwd. Maar toen ik op de kaart keek, leek Shikoku me de plaats toe waar ik heen moest. Hoe vaak ik er ook naar kijk – nee, hoe méér ik ernaar kijk, hoe meer dat eiland me aantrekt. Het ligt ver ten zuiden van Tokyo, het is van Honshu gescheiden door een brede zeestraat, en het heeft een warm klimaat. Ik ben er nog nooit geweest en ik heb er geen kennissen of familie wonen, dus als iemand me ooit zou willen opsporen (een mogelijkheid die ik zo goed als uitgesloten acht), zal hij van zijn levensdagen niet aan Shikoku denken.

Ik heb van tevoren een kaartje gereserveerd. Dat neem ik in ontvangst bij het loket en ik stap op de nachtbus. Dit is de goedkoopste manier om naar de stad Takamatsu te reizen. Tienduizenden, plus wat kleingeld. Niemand besteedt enige aandacht aan me. Niemand vraagt hoe oud ik ben. Niemand kijkt zelfs stiekem even naar mijn gezicht. De conducteur controleert plichtmatig de kaartjes, en dat is dat.

De stoelen zijn maar voor een derde bezet. De meeste passagiers zijn net als ik in hun eentje, en het is bijna onnatuurlijk stil in de

bus. Het is een hele rit naar Takamatsu. Volgens de dienstregeling doen we er ongeveer tien uur over en komen we pas morgenochtend aan. Maar over de tijd zit ik niet in. Tijd, daar zwem ik op het ogenblik in. Wanneer de bus om acht uur 's avonds wegrijdt, laat ik mijn stoelleuning naar achteren zakken. Zodra mijn lichaam in de stoel wegzakt, zak ik zelf ook weg, als een batterij die bijna leeg is, en val als een blok in slaap.

Kort voor middernacht begint het opeens hard te regenen. Af en toe word ik even wakker en kijk tussen de goedkope gordijntjes door naar de snelweg waar we over rijden. Regendruppels tikken tegen de ruit en vertroebelen het licht van de lantaarnpalen, die zich uitstrekken zo ver het oog reikt, allemaal op dezelfde afstand van elkaar, alsof ze zijn neergezet om de wereld af te meten. Een nieuw licht wordt naar ons toe getrokken, en het volgende ogenblik is het alweer een oud licht dat achter onze rug verdwijnt. Voor ik er erg in heb, is het middernacht. En automatisch, alsof hij naar voren wordt geduwd, verschijnt daar mijn vijftiende verjaardag.

'Nog vele jaren,' zegt de jongen die Kraai wordt genoemd.

'Dank je,' zeg ik.

Maar de voorspelling kleeft als een schaduw aan mijn zijde. Ik verzeker me ervan dat de muur die ik om me heen heb gebouwd nog heel is; dan doe ik de gordijntjes dicht en val weer in slaap.

2

Dit door het Amerikaanse ministerie van Defensie als ‘Top Secret’ geclassificeerde document werd in 1986 openbaar gemaakt op basis van de Freedom of Information Act. Inzage kan worden verstrekt in de bibliotheek van de US National Archives & Records Administration (NARA) in Washington, DC.

Het onderzoek in dit rapport werd van maart tot april 1946 ondernomen in opdracht van majoor James P. Warren van de Military Intelligence Service en uitgevoerd door tweede luitenant Robert O’Connell en sergeant eerste klasse Harold Katayama, die zich persoonlijk naar het district [naam weggelaten] in de prefectuur Yamanashi begaven, waar het incident naar verluidt had plaatsgevonden. Sergeant Katayama was verantwoordelijk voor de vertolking in en uit het Japans; het rapport werd opgesteld door soldaat William Cohen.

De interviews vonden plaats gedurende een totaal van 12 dagen en werden afgenomen in de ontvangkamer op het gemeentehuis van [naam weggelaten] in de prefectuur Yamanashi, waar luitenant O’Connell op individuele basis sprak met 1 onderwijzeres van een openbare school in [naam weggelaten], district [naam weggelaten], 1 dokter die in dezelfde gemeente woonachtig was, 2 agenten van het plaatselijke politiebureau en 6 schoolkinderen.

Bijgevoegde kaarten van schaal 1 op 10 000 en schaal 1 op 2000 werden vervaardigd door het Cartografisch Instituut van het Japanse ministerie van Binnenlandse Zaken.

RAPPORT VAN DE US MILITARY INTELLIGENCE SERVICE

Datum: 12 mei 1946

Titel: "RICE BOWL HILL INCIDENT, 1944: REPORT"

Classificatienummer: PTYX-722-8936745-42213-WWN

Hieronder volgt een interview met Setsuko Okamochi (26), ten tijde van het incident in dienst van de [naam weggelaten] openbare school in de gemeente [naam weggelaten] en in die hoedanigheid onderwijzeres van klas 4-B. Dit interview is op de band vastgelegd. Het aanvraagnummer voor bijgelegde documentatie verband houdend met dit interview is: PTYX-722-SQ-118 t/m 122.

Persoonlijke indruk van de interviewer, luitenant Robert O'Connell:

Setsuko Okamochi is een tengere, aantrekkelijke vrouw. Zij is duidelijk intelligent en heeft een sterk verantwoordelijkheidsgevoel. Haar antwoorden op de vragen klinken overtuigend en oprecht. Het incident heeft haar echter in niet-geringe mate geschokt, en het is duidelijk dat zij nog steeds met de nawerking daarvan heeft te kampen. Terwijl zij haar herinneringen raadpleegt, wekt zij soms de indruk onder grote geestelijke spanning te staan. Op zulke momenten spreekt zij langzamer dan anders.

Het was geloof ik kort na tien uur 's ochtends dat we hoog in de lucht een zilveren licht zagen -- een fel, zilverkleurig schijnsel. Ja, het was onmiskenbaar de weerkaatsing van licht op een metalen oppervlak. Het licht bewoog zich vrij lange tijd langzaam door de lucht, van oost naar west. We dachten allemaal dat het een B-29 was. Het vloog recht over ons heen, dus we moesten recht

omhoogkijken. Er was niet één wolkje aan de lucht, en de zon scheen zo fel dat het enige wat we konden zien het blinken van dat duraluminium-achtige voorwerp was.

Maar het voorwerp vloog zo hoog dat we de vorm ervan niet konden onderscheiden. Dat wilde dus zeggen dat wij van zo hoog ook niet gezien konden worden. Er bestond daarom geen gevaar dat we zouden worden aangevallen, en we waren ook niet bang dat er opeens bommen uit de lucht zouden vallen. Wat had het immers voor zin om zo diep in de bergen te gaan bombarderen? Het vliegtuig was waarschijnlijk op weg om een van de grote steden aan te vallen, en anders was het op de terugweg van een bombardement -- iets anders kwam bij ons niet op. Dus ook nadat we het vliegtuig hadden gezien, liepen we gewoon door, zonder speciaal op onze hoede te zijn. We waren eerder getroffen door de vreemde schoonheid van het licht.

-- Onze archieven bevatten geen enkele vermelding van een Amerikaanse bommenwerper of enig ander Amerikaans vliegtuig dat op dat tijdstip -- dus op 7 november 1944 om ongeveer tien uur in de ochtend -- over deze streek zou zijn gevlogen.

Maar ik heb het zelf gezien, en de zestien kinderen in mijn klas ook! We dachten allemaal dat het een B-29 was. We hadden vaak genoeg formaties B-29's zien overkomen, en dat was het enige vliegtuig dat zo hoog kon vliegen. Er was hier in de prefectuur een klein militair vliegveld, dus Japanse vliegtuigen kregen we ook weleens te zien, maar die waren allemaal te klein, en zo hoog kwamen ze niet. Bovendien, duraluminium weerkaatst licht op een heel kenmerkende manier, en het enige

vliegtuig dat van duraluminium werd gemaakt, was de B-29. Alleen kwam het niet overvliegen in een grote formatie, maar helemaal in zijn eentje. Dat vond ik wel een beetje raar.

-- Bent u uit deze streek afkomstig?

Nee, ik ben geboren in de prefectuur Hiroshima. In 1941 ben ik getrouwd en naar dit stadje verhuisd. Mijn man werkte hier als muziekleraar aan een middelbare school. In 1943 werd hij opgeroepen, en in juni 1945 sneuvelde hij tijdens gevechten op Luzon. Later is me verteld dat hij in een voorstad van Manila een munitiedepot moest bewaken dat explodeerde toen het onder Amerikaans vuur kwam. Zo is hij omgekomen. Kinderen heb ik niet.

-- Hoeveel leerlingen had u bij u op dat uitstapje?

Alles bij elkaar zestien -- jongens en meisjes. Dat was de hele klas, afgezien van twee leerlingen die ziek waren. Om preciezer te zijn: acht jongens en acht meisjes, onder wie vijf evacués uit Tokyo.

We waren die ochtend om negen uur vertrokken voor een openluchtles, en we hadden veldflessen en lunchtrommeltjes bij ons. Ik noem het wel een openluchtles, maar een echte les was het eigenlijk niet. We gingen hoofdzakelijk de bergen in om paddestoelen en eetbare planten te zoeken. We woonden in een boerendorpje, dus we hadden nog wel iets te eten, maar dat wil volstrekt niet zeggen dat we daar voldoende aan hadden. We waren gedwongen een onredelijk groot deel van onze voedselproductie aan de overheid af te staan, en op een paar mensen na had iedereen voortdurend honger.

We moedigden de kinderen daarom aan om alles te

verzamelen wat maar enigszins eetbaar was. Oorlog is geen tijd om kinderen te laten studeren, dus er waren veel scholen die zulke openluchtlessen hielden. Onze school stond in een mooie, natuurlijke omgeving, met veel plekken die zich bijzonder goed voor dat doel leenden. In dat opzicht mochten wij nog van geluk spreken. Mensen in de grote steden waren echt ondervoed. De toevoerlijnen uit Taiwan en het vasteland waren toen al afgesneden, dus in de steden heerste er een schrijnend tekort aan voedsel en brandstof.

-- U zei zojuist dat er in uw klas vijf evacués uit Tokyo waren. Konden die goed opschieten met de kinderen uit de streek?

Wat mijn eigen klas betreft mocht ik niet klagen. Natuurlijk, er was een enorm verschil tussen het platteland en hartje Tokyo. De kinderen waren anders opgevoed, ze spraken een ander dialect, ze droegen ook andere kleren. De plaatselijke kinderen waren grotendeels afkomstig uit arme boerengezinnen, en de vaders van de meeste kinderen uit Tokyo waren kantoorwerker of ambtenaar. Ik kan dus beslist niet zeggen dat ze elkaar echt begrepen.

Vooraf in het begin stonden die twee groepen nog heel onwennig tegenover elkaar. Er werd wel niet gepest of ruziegemaakt, maar geen van de plaatselijke kinderen begreep wat die uit Tokyo dachten, en omgekeerd. Vandaar dat ze elk hun eigen groepjes vormden en niet met elkaar speelden. Maar na twee maanden waren ze vrij goed aan elkaar gewend. Als kinderen eenmaal met elkaar beginnen te spelen, vergeten ze alles om zich heen, en dan verdwijnen zulke culturele verschillen betrekkelijk eenvoudig.

-- Wilt u de plaats waar u die dag met uw leerlingen heen bent gegaan zo nauwkeurig mogelijk beschrijven?

Het was een heuvel ten westen van de school. Hij was rond, net als een omgekeerde rijstkom, dus hij werd in de wandeling 'Owan-yama' genoemd -- dat is rice bowl in het Engels --, maar hij was niet bijzonder steil, en iedereen kon hem makkelijk beklimmen. We gingen er wel vaker naartoe, want het was niet ver: de kinderen hadden ongeveer twee uur nodig om helemaal naar boven te klimmen. Onderweg zochten we paddestoelen in het bos, en als we eenmaal boven waren, zouden we daar onze lunch opeten. Kinderen vinden een les in de openlucht veel leuker dan een les in een klaslokaal.

Dat hoog overvliegende voorwerp dat op een vliegtuig leek, had ons er even aan herinnerd dat het oorlog was, maar dat duurde maar heel kort. Afgezien daarvan waren we allemaal bijzonder opgewekt -- gelukkig zelfs. De hemel was strakblauw, er stond geen wind, en in het bos was het heerlijk rustig. Het enige wat je hoorde was het gekwetter van de vogels. In zo'n omgeving is oorlog iets dat ver weg plaatsvindt, in een ander land, iets waarmee je helemaal niets te maken hebt. We liepen zingend over het pad. Af en toe deden we het fluiten van de vogels na. Als het geen oorlog was geweest, had ik me geen mooiere ochtend kunnen voorstellen.

-- Dus kort nadat u dat zogenaamde vliegtuig had gezien, bent u met al uw leerlingen het bos in getrokken. Klopt dat?

Inderdaad. Het zal ongeveer vijf minuten later zijn geweest. Onderweg weken we van het brede pad af en volgden een zijpaadje dat dwars door het bos voerde, recht tegen de helling op. Dit was de enige plek waar we behoorlijk moesten klimmen. Na ongeveer tien minuten kwamen we uit op een open plek in het bos. Het was een vrij grote plek, en zo plat als een tafel. Toen we eenmaal te voet het bos in waren gegaan, werd het doodstil. Het zonlicht drong niet tot ons door en de lucht om ons heen werd kil. Alleen hier was het volop licht. Het was net een pleintje in het woud. Als onze klas naar Owan-yama ging, bezochten we deze plek vaak. Om de een of andere reden had hij een kalmerende uitwerking. We kwamen er tot rust.

Op het 'plein' gekomen, rustten we eerst even uit. We zetten onze rugzakken neer, en daarna verdeelden de kinderen zich in groepjes van drie of vier om paddestoelen te zoeken. Mijn regel was dat ze elkaar nooit uit het oog mochten verliezen, dus ik riep iedereen om me heen en drukte hun dat nog eens zorgvuldig op het hart. Al kenden ze deze plek vrij goed, we waren nu eenmaal in een bos, en als je in een bos verdwaald raakt, kan dat heel vervelende gevolgen hebben. Maar de kinderen waren nog klein. Als ze paddestoelen gingen zoeken, vergaten ze alles om zich heen, en de regel ook. Terwijl ik meezocht, keek ik dan ook regelmatig of ik iedereen nog zag.

Ongeveer tien minuten nadat we paddestoelen waren gaan zoeken, vielen de eerste kinderen flauw.

Toen ik dat groepje van drie op de grond zag liggen, dacht ik onmiddellijk dat ze giftige paddestoelen hadden gegeten. Er groeien in deze streek veel van zulke paddestoelen, sommige zo giftig dat je er dood van kunt gaan. Kinderen die